

POWAŻNY (388) *ai*

o jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie), a pochylone (w tym 18 r. błędne znakowanie).

comp i sup (44+2) (nā)poważniejszy (46); -ejszy (3), -(e)jszy (43).

sg m N poważny, poważniejszy (58). ◇ G poważn(e)go, poważniejsz(e)go (14). ◇ D poważn(e)mu (4). ◇ A poważnego, poważniejszego (8), poważny (2); ~ -ego (2), -(e)go (6). ◇ I poważnym, poważniejszym (11). ◇ L poważnym (2). ◇ f N poważnā, poważniejszā (40). ◇ G poważnej (12), poważnyj (1) MurzNT, ~ -ěj (2), -(e)j (10). ◇ D poważn(e)j, poważniejsz(e)j (2) GroicPorz, CzechEp, poważnyj (1) MurzHist. ◇ A poważną (7). ◇ I poważną, poważniejszą (8). ◇ L poważn(e)j (7). ◇ V poważnā (1). ◇ n N poważné, poważniejszé (18); -é (2), -(e) (16). ◇ G poważn(e)go, poważniejsz(e)go (20). ◇ D poważn(e)mu (3). ◇ A poważné, poważniejszé, nāpowążniejszé (13); -é (2), -(e) (11). ◇ I poważnym (4). ◇ L poważnym (2). ◇ pl N m pers poważni, poważniejszy (17). subst poważné, poważniejszé (26); -é (1), -(e) (25). ◇ G poważnych, poważniejszych, nāpowążniejszych (35). ◇ D poważnym (4). ◇ A m pers poważn(e) (6), poważnych (1) StryjKron. subst poważné (28); -é (1), -(e) (27). ◇ I m poważn(e)mi (5) RejZwierc (2), ModrzBaz (2), ArtKanc, poważniejszymi (1) WujNT. f poważn(e)mi (5). n poważn(e)mi (4) WujJud, ModrzBaz, SkarŻyw, WerKaz, poważnymi KuczbKat (3). ◇ L poważnych, poważniejszych (15).

Składnia comp: poważniejszy niż(li) (5), nad co (3); niż(li) KrowObr, RejWiz, RejPos, JanNKar; nad co CzechEp, NiemObr, niżli : nad co CzechRozm (1:1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Pełen powagi, majestatyczny (154) :

a. O ludziach i ich walorach zewnętrznych: zachowujący powagę, stateczny; rozważny, skupiony; nieżartobliwy; gravis Mącz, Cn; gloria praestans PolAnt; magnanimus Mącz; dignitatis plenus a. retinens, tristis Cn (57) : (*did*) Iudas iuż w mieście wyrzawšy Iozepha w wielkiey wielmożności/ acz go nie znał zle sobie tułzy o odprawie (–) Bracia iuż ia dobrze widzę trudna nam tu śprawa A z tym tak powaznym panem dzyw na [!] nam rołprawa RejJóz M; Mącz 204c; Abowiem vmyłł śtateczny á w powaznym cieie poštánowiony/ iełt iákoby krol wŹytkim innym śmyłom y śpráwam człowieká onego RejZwierc 19, 249; Drudzy – widzę – są, co go głową przerownają, Ale tak podobnego oczy nic nie znają, Ani tak powaznego, tuszę, iż krol jaki. KochMon 25; WŹyftko męłtwo vtráciłz poyrzawšy mu [Janowi Tworowskiemu] w oczy. Y vrodą powazną y śercem ku temu/ Iuż żaden z wáłzych Grekow nie rownay śie iemu. PaprPan X2, K; Dźiwował śye Król/ y śercu/ y baczeniu onéy poważnéy białygłowy/ y [...] Timoklią wolno puścił KochWz 141; OrzJan 120.

poważny w czym (1): MurzHist T cf »mądry i poważny«.

W połączeniach szeregowych (14): Kto nieczęłto śie śmieie y owłzem barzo mało, bywa człowiek mądry poważny, y śtateczny ołstrego rozumu, pilny w śwey rzeczy GlabGad O4v; INnocencyus źołfty [...] Był człowiek poważny/ vczony/ mądry/ bączny/ żywotá dobrego BielKron 186v, 184v [2 r.], 187v; [człowiek cnotliwy mający dobre wychowanie] śtanie śie [królem] śpráwiedliwym/ powściegliwym/ miernym/ mężnym/ mądrym/ hoinym/ powaznym/ nabożnym/ y dobrotliwym Górndworz Gg4; ále mowi [Pan Mojżeszowi] obierz miedzy nimi [ludem] ludzi śtateczne/ poważne/ cnotliwe/ poćiwe/ á śpráwiedliwe/ á rozdziel ie ná vrzędniki miedzy ludem moim. RejZwierc 70v,

125, 135v, 136, 210; *POMpeius Rzymłki Hetman wielmi vrodziwy/ Był poważny pan prawy ktemu fprawiedliwy PaprPan Q3v; ModrzBaz 5v; Calep 464b.*

W przeciwstawieniach: »poważny, pani poważna ... plotka, wesołej twarzy« (2): Iako y ta nałza pani [...] Tak ci chodzy by łzalona/ a prawie beż pamięci Z oney paniey tak powazney/ że z niey mogli przykład brać Stała sie dzys taka plotka *RejJóz C5; [białagłowa]* wesołej twarzy [...] musi [...] wesołej/ łwiethney mąści vżywać: Iako druga która poważna iest s przyrodzenia/ wiele przyłporzy łobie oney powagi/ vbiorem/ y obyczáymi do tego łpołobnemi. *GórnDworz X3v.*

W porównaniu (1): RejWiz 27 cf »zacny, poważny«.

Wyrażenia: »poważny(-i) człowiek (a. człek), ludzie« = *gravis vir Mącz [szyk 25:7] (24:8): GłabGad O4v; MurzHist Kv, T; GroicPorz hhv; Człowiek iakiś poważny/ znać iż coś zacnego/ Z ochotą sie pośpieszył co rychley do niego RejWiz 170; OrzRozm G2v; BielKron 184v [2 r.], 186v, 187v; Mącz 149b; Bo możeć człowiek poważny siłą dobrego y bez trudności y łobie y ludziom czynić RejZwierc 164v; ázałz nie naydziełz onych rołkołznych hiłthoriy o dziwnych łprawach onych ludzi Rycerłkich á ludzi poważnych/ kthorym sie y podziwować/ y z ich dziwnych łpraw vciełzyć sie możełz. RejZwierc 173, B2, 22v, 70v, 92, 135v [3 r.] (18); Ale [ustawy] takowe máiá być/ ktureby częścią z dobrego rozładku y baczenia łamy się w nas rodziły/ á częścią też takie/ kturebyłmy w ludzioch cnotliwych/ łtátecznych á poważnych [qui virtute singulari, gravitate et constantia praediti sunt] obaczywłzy [...] przyimowáli. *ModrzBaz 5v; SkarŻyw 87; KochWr 27.**

»łata poważne« (1): A tak zówłdy dziwną łtraż y dziwną opiekę Pan Bog vłázował nád takimi ludźmi łat łtátecznych á poważnych. *RejZwierc 125.*

»mąż poważny« = *vir gloria praestans PolAnt (2):* Potym też widział mężá łiwego/ y wielce poważnego/ nieiáką dziwną á zacną wielmożnością ná włzem ozdobionego. *BibRadz 2.Mach 15/13; StryjKron 532.*

»oblicze, twarz poważna(-e); twarzą poważny« (1;1;1): Człowiek łtanem wylłki/ twarzą poważny/ głółem krzykliwy/ á tuć łye niedáleko od Zurowic rodził w Zabłoycách/ Rámułty przodki iego zwano. *OrzRozm G2v; GórnDworz S3; [Władysław Jagiełowic]* Był vrody wylłokiey/ oblicza łmládego Greckiego/ ále wdzięcznego/ y poważnego/ włółow rułłich *StryjKron 607.*

Szeregi: »poważny a bacny« (1): [ubogiego człowieka sądzi się] przy obliczności iednego álbo dwu opiłych Ceklarzow/ gdzie rzadko bywa człowiek poważny á bączny/ kthoryby wielkość á potrzebę męki wrozumiał *GroicPorz hhv. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»mądry i poważny« (1): patrząc na człowieka onego/ tak mądrego i tak wewłzech łprawach łwych poważne^{go}/ trudno pomyłlić/ iako gorłzką łżałość łtego mieli *MurzHist T. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]*

»poważny a poćiwy« [szyk 1:1] (2): Ale głos poćiwego á poważnego człowieka/ iest iáko on piękny bránt v złotniká *RejZwierc 92, 22v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

»poważny a (i) stary (a. letni)« [szyk 1:1] (2): A zaiłte była złaolná rzecz/ patrzyć na człowieka tak powážnego i iuż letniego (Bo tedy miał okołó piácidziełát łat) *MurzHist Kv; SkarŻyw 87. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»stateczny a poważny« (2): A wżákoż pokoy od burdy/ pokoy od práwá/ pokoy od zbytkow/ pokoy od inych niebéspieczności fwiátá tego/ ten nadobnie státecznemu á poważnemu stárczowi przysthoi. *RejZwierc* 164v, 125. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

»poważny a surowy« (1): potrzebá temu kto ma być trefny/ áby miał przyrodzenie/ y obyczáie po temu/ á ná każdą trefność był łpořobny/ y pořtawá/ y twarzá/ bo thá/ im poważnieyřza/ á řurowřza iest/ thym łie więc rzeczenie zda/ dáleko trefnieyřze. *GórńDworz* S3.

»wielki a poważny« (1): Obaczywřzy też tho s przykřádom ludzi wielkich á poważnych/ iáko łie w tym záchowywáli *RejZwierc* 155v; [O nářczęřliwřzy Pánie/ ktorego P. Bog ták cnotliwá żoná á ták wielkimi á poważnemy řyny obdárzył *HistOtton* 110v].

»zacny, poważny« (1): Wyřzli przed gay ná gorá álic druga páni/ Ale iuř z inákřzemi řtała przypráwami. Znáć iř zacna poważna by iáka bogini *RejWiz* 27.

a. *W funkcji rzeczownika* (4) : Widzyřł ze wřzytczy powazni O iey [fortuny] łie łaskę řtaraiá Wielką ná to pieczę máiá *Rejřóz* E7v; *RejWiz* 16v; Teř w hámovániu gniewu trzebá vwařáć ořoby. Bo iestli poważnieyřzy/ thedy go s wřtydem hámováć á poćciwie vpomináć małz/ tedy y łam k łobie řnádnie przyřć może. *RejZwierc* 81v, 144.

b. *O abstraktach: wynikájący z czyjeř powagi, májący powařną wymowę; dodájący powagi; traktowany serio; gravis* *Modrz* (94) : *LubPs* F3v; [reguły i řluby] Ktore Papieřowie náwymyřłáli/ y do kořćiołá Świętego/ iákoby iákie powařne y Bogu przyiemne řwiáthořci wprowadzili *KrowObr* 150v; Boć w rořkolfach máło znáć powařney řtałořci/ Wřzytko coř iáko przez řen á wřzytko we mdłořci. *RejWiz* 35; Ale chcemli łie pořmiać/ cřářem ledá s cřego/ Iestli też chcemy mowić/ y co powařnego/ Znaydzieřł s káždym rořpráwę/ wedle řtanu řwego *RejZwierz* 65v; Niechay [dworzanin] vmie z głowy piřáć/ lift cudny/ rzecz powařną: więc y wierřł *GórńDworz* G6; Drugi záię komu to nie przyřtoi/ á iř ma czoř powařnego w łobie/ niechay będzie iáko chce mądry/ řadną miárá ták w to nie trefi: y ořwřzem chcáć zátreřnowáć/ bárzo rychłó tym łie chydzi *GórńDworz* L, Ee7v; *RejPos* A2v; niektore obyczáie y powařne obrředy/ moc Kořćielna do niey [do spowiedzi] przydáłá. *KuczbKat* 210; ku pocřciwemu řywotowi řadne nie řá náuki potrzebnieyřze/ iedno kthore řá rozumem rořtropnym á powařnemi cnotámi ozdobrene. *RejZwierc* 13v; kářde práwo by byłó námocnieyřze iáko będzie ná řřzrot puřłczono/ á powařną rořtropnořciá nie będzie opátrowano/ kářde łie zelřyc muři y bárzo ořłábieć muři. *RejZwierc* 36; iest to rzecz potrzebna poćciwemu řtanowi ná pilney bácznořci mieć/ áby łie [...] w tey powařney prawdzie ná wřzem státecznie á mocnie záchowáł *RejZwierc* 83; wypiřano ony řławne cnoty ich [męřów sławnych i dziwnych]/ ony powařne dziełnořci/ ony řtałe á poćciwe řywoty ich *RejZwierc* 103v, 17, 19v, 72, 86, 122v, 144v; *CzechRozm* 43v, 172; *ModrzBaz* 137; *CzechEp* 202; *Zawřeft* 3; Hřřzpański ięzyk [...] iestłó powařnieyřzy y męřnieyřzy niř Włořki *JanNKar* C4v; [Pan Jezus] zá nář y dla nář y potrzeb nářzych wřtáwia powařną prořbę řwoię/ iáko náwyřřzy Biřkup nářł *řkarKaz* 608b, 610a; [Fortunat řlyřł zác coř powařnego/ teřzno go byłó řłucháć ták řłowá długiego/ rzekł do niego: [...] *HistFort* B2].

W połączeniach szeregowych (8): Gdy on tyi řwyi mowy koniec vczynił/ z humieli řię niewymownie wřzyřcy [...] wymowie ie^{go} tak powařny tak státecznéi i mądryi. *MurzHist* O; *KrowObr* 213; *Classicus testis*, Prawdřiwey Státeczney á powařney wiáry cřłowiek. *Mqcz* 56a; pořtánowiwřzy

w łobie taki piękny pomierny á poważny żywot/ [...] łtożye mocno przy nim *RejZwierc* 103; cnota iest czoś dziwnego/ poważnego/ á wspanięłego/ á prawie by krolewskim klenotem/ á zacnych ludzi kołztownym łkárbem mogła być názwaná. *RejZwierc* 142, 31v, 136v; *ModrzBaz* 14v.

W przeciwstawieniach: »dworski, krotochwilny, szalony, trefny ... poważny« (4): *RejZwierc* A2; Ma y metáphorá dobrze wzięta/ niemałą grácią/ ták w poważnym rzeczeniu ku chłubie czyiey/ iáko thez y w włzczknienu trefnym *GórnDworz* Q5v; Wielkich rzeczy/ á poważnych/ niechay w krothochwilną rozmowę [*dworzanin*] nie wthacza: áni w poważną rozmowę/ żártow. *GórnDworz* X2, F8v.

W charakterystycznych połączeniach: poważna(-y, -e) cnota (2), dzielność, historyjki, język, mnimania, napominanie, obieranie, obrząd, prawda, prosba, relacja, rozeznanie, rozmowa, roztropność, rozważenie, stałość, świętości, upominanie (2), wiara, zdanie.

Wyrażenia: »poważna (jest) mowa, rzecz« [szyk 5:2] (5:2): *MurzHist* Kv; poważna y gładka mowá Pána Wálentego Dębieńskiego Podłkárbiego/ á prawie Nełtorá Polłkiego *OrzRozm* Q3v; *Mącz* 33c; ábowiem/ też połpolite łłowá [*gdy mówi się o rzeczach wielkich*]/ wczynią rzecz ozdobną/ y poważną/ iefli ie dworzánin przerobić/ á włádzić dobrze będzie vmiał. *GórnDworz* G; *SkarŻyw* 317; Y przyłzedł do Káphárnaumá miáftá Gálileyłkiego: y tám ich náuczał w łzábáty. Y zdumiewáli fię nád náuką iego: bo była poważna mowá iego [*quia in potestate erat sermo ipsius*]. *WujNT Luc* 4/32; *GosłCast* 18.

»poważna myśl« (6): *RejJóz* Lv; *RejZwierc* 127; Krol vpátrzywłzy onę połtáwną iego ołobę y poważną iego mył kazał gi [*Diogenesa*] przywieść bliżey do łiebie *RejZwierc* 135; łtáteczna á poważna mył iego [*człowieka pomiernie używającego swych majętności*] nigdy łie ni ocz zátrowożyć nie może *RejZwierc* 144, 54, 86v.

»rozum, rozmyśl, umysł poważny« [szyk 3:2] (2:2:1): álbo iżby łedáczego w łwym poważnym vmyłle dármo nie málował. *RejZwierc* 22v; Co włzytko poćciwemu nie może przypáść iedno z rozmyłłu powážnego á z myłli nieułtráłzoney. *RejZwierc* 86v, 81v, 100v, 102.

»poważne słowa, słowka« [szyk 13:3] (15:1): *BielKom* B5; *KrowObr* 213; poważne łłowá/ mądre łentencye [*pism Demostenesa i Cycerona*]/ przenikáią nietylko łercá ludzkie/ ále y te obłoki niebiełkie. *OrzRozm* Q3; *Prot* D; *KuczbKat* 120, 170, 320; *RejZwierc* 91v; *WujJud* 124v; Páweł [...] powinność poddáności powážnemi słowy [*gravissimus verbis*] rozłzerza/ gđzie ták piłze/ iż trzeba żebyłmy byli poddáni/ nietylko dla gniewu/ ále też y dla łumnienia. *ModrzBaz* 125; *KochPs* 114; Bo iefli to wczyniła [*namówiła do chowania czystości*] Cecylia Waleryanowi/ Kunegundis Cefarzowi Henrykowi [...] dáleko więcey powážne y dzielnieyłze łłowá/ [...] tá przeczyłtłza Panna miáła. *SkarŻyw* 242; [*anjelskie*] Krotkie łłowá ále wielce powážne/ ták bárzo wzrułżyły on lud/ iłz włzyłcy płákác y żáłowác y popráwę obiecować poczęli *SkarŻyw* 557, A4v, 207 marg; *WerKaz* 298.

»poważny stan (a. stanik)« [szyk 3:3] (6): *RejJóz* Lv; ty ktorył iest łtanu powážnego/ Nic łie nie włtyday chwalić Pána Bogá łwego. *LubPs* A6, A6; Powážny łtan niczym nie może być zátrowożon. *RejZwierc* B2, 31v, 143v.

»poważne zachowanie« (1): iego [*Józefa*] powážne a cznothliwe zachowanie na wielką radość a na wielką pocćciwość wyłzło *RejJóz* A2v.

»poważny(-e) żywot, życie« [szyk 2:1] (2:1): *RejZwierc* 103, 136v; A iefli fię komu tá moiá powieść zda być płonna/ temu/ nierozumiem záprawdě/ coby fię iuż mogło zdác potrzebnego ku wczciwemu/

zacnemu/ mężnemu á poważnemu ná świećcie życiu [*ad vitam honeste, magnifice, animose et graviter degendam*]. *ModrzBaz* 14v.

»szeregi: »poważny a cnotliwy« (2): *RejJóz* A2v; Nie pomárli dziś oni ławni á zaci ludzie/ ktorzy żywothow łwych poważnych á cnotliwych w wielkiey poćciwości vżywáli/ [...] theráz w ławie łwey głośney iáko żywi miedzy námi chodzą. *RejZwierc* 136v.

»dobry a poważny« (1): yáko też inłfy zwykli byli czynić [*powinność dobrodziejstw i oddania*] náuczycyelom łwym/ s ktorych náukę á wychowánya dobre á poważne odzyerzawáli. *GliczKsiqż* L6v.

»mądry a poważny« (1): tám [*w rozmowach filozofów*] bez tego być nie mogło/ áby w takich mądrych á poważnych rozmowach czáłem y požártkow pomiernych nie było *RejZwierc* 15v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»męski i poważny« (1): WŁoski ięzyk ácz iełt blizłzy łácińłkiégo, [...] ieno iż nákáżony, y iuż pieśceniłzy, y różny od onéy męłkiéy y poważnéy mowy łácińłkiéy *JanNKar* C4.

»nadobny a poważny« (1): dobra myłł twoiá á ochotne łerce twoie niech záváłdi vżywa [...] czáłow poćciwie wełołych/ z miłym á z wdzięcznym á s poćciwym towarzysłthwem/ z nadobnemi á s poważnemi rozmowámi *RejZwierc* 102v.

»poważny i ducha bożego pełny« (1): [*chrześcijanie mają doskonale poznać chrzest*] ponieważ on nietylko częłto/ ále też poważnymi y duchá Bożego pełnymi łłowy/ táiemnice tey pámiátkę odnawia/ Bołką moc záleca *KuczbKat* 120.

»poważny a roztropny« (1): łłáchćicowi pocźciwemu/ [...] nadobna włpaniłość pomiernie ozdobia nie wáłdzi/ [...] ktora łie záváłdi w powážney á rołtropney myłłi ciąłgne *RejZwierc* 54.

»rozważny y poważny« (1): [*dobrzy ludzie*] żywotow łwych y obyczáíow łwych poćciwych záváłdi rozmyłłem rozważnym y powážnym vżywáią *RejZwierc* 100v.

»stały a poważny« (1): ABowiem [...] łłátemu á powážnemu łercu nie thylko dułzna przygodá ále y thá ciełefna [...] nigdy łtráłżną być nie może/ gdy łie ná łwá łławę á ná poćciwość rozmyłłi. *RejZwierc* 134v.

»stateczny a (i) poważny« [*szyk 2:1*] (3): on mowił nieiako łzálony/ [...] łłráwłłziwą á niezmierná bolełciá/ i mowá powážną i łłateczną *MurzHist* Kv; *GórnDworz* F8v; *RejZwierc* 144. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»wielki a poważny« (1): Włelkie á powážne wyrozumienie woley á rołkazánia Páńłkyego nam łie w thym Płalmye okázuie. *LubPs* D2. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»poważny i (a) wspani(a)ły« (2): Pátrżze czo tu powážna á włpaniá myłł w iedney ołobie vcźniłá/ że iedná ołobá y wielkie wołłko poráziłá/ y oyczýznę od wielkiego vpadku wyzwoliłá *RejZwierc* 86v; rzecz iego [*św. Leona*] powážna y włpániáłá/ iáką trudno v innych doktorow tráfić/ nigdy z łwey miáry z łłodkołci y powážnołci niewychodziłá *SkarŻyw* 317. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»zacny a poważny« (1): Zbáwićiel náłz Piotrá włzytkich wiernych głowá y Páłterzem połtáwił/ gdy mu owce łwoie ku pásieniu łłowy zacnemi á powážnemi poruczył *WujJud* 124v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»znamienity a poważny« (1): Aieft zaiſte ſprzyrodzenia w wielu młodziencykach takowa dowcipu [...] chutkość/ [...] yſz też y krom wielkiej nauki/ o wielkich rzeczach roſtropnie mowić mogą/ y wyroki mogą czynić znamienite a poważne *KwiatKsiąż* E3v.

W przeni (9) : O poważna w młodym cieie ſzedziwoſci/ iakoś ná ſobie takie rzeczy przewieſć mogła w domu ſwym bogatym/ nędzę iako pielgrzym y żebrak cierpieć *SkarŻyw* 136.

Wyrażenia: »poważny klenot« (1): A Pátrzay ná ony poćciwe ludzi wieku ſtárego/ iako v ſiebie thák poważne klenoty [*tj. cnoty*] vważáli. *RejZwierc* 37v.

»poważne serce« [*szyk 4:3*] (7): *RejWiz* 35; Y onym tak poważnym ſercem ſwoim wczynił taką myſl onemu Rycerſthwu ſwemu/ że wſzyſcy ná bitwę przyzwolili. *RejZwierc* 149v; Státeczny wmyſl ſercá poważnego/ Iuż ſobie nie ma nigdy nic ſtráſznego. Po tym ſtálego poznaſz w káżdym czecie. *RejZwierc* [213], 134v, 144, Bbbv; Wáſzá Król: M. [...] przyiąć to [*dzieło*] bédźieſz raczył odemnie [...] iako Máieſtat Królewki/ y ſerce poważné/ zwykło przyimować od tych/ którzy dobro poſpolité/ y ſławę oyczyſtą/ [...] czym mogą podpiéráią. *OrzJan* 4.

c. *O rzeczach* (3) : Okryi głowę poważnym rąbkiem/ czapką zaię/ Wdzieyże ſtáteczną ſzubkę z bobrem potym ná ſię. *ZbylPrzyg* Bv.

Wyrażenie: »(jako) poważna szata« [*szyk 1:1*] (2): ſtrzeſzcie ſię Doctorów ktorzy chcą wpowáżnych ſzatách chodźć/ i miłuią pozdráwianiá na rynkách *MurzNT Luc* 20/46; Ieſli bédźieſz naſládował ſprawiedliwoſci doſtápiſz iey/ á obleczefz iá iako ſzatę poważną. *BibRadz Eccli* 27/8.

2. *Mający poważanie, poważany, cieszący się autorytetem; szanowany; wybitny, ceniony, znany, sławny; gravis Mącz, Modrz, Calag, Cn; honorabilis PolAnt; authenticus, celebris, honoratus, honorificus, spectabilis, summus Mącz; summa auctoritate, venerandus Calag; conspicuus Calep; praeditus auctoritate Cn* (94) : *RejWiz* 179v; Książęta Moábfkie wroćiwſzy ſie przyſzli do Báláka opowiedáiąc że Báláám z niemi iſć [*tj. przyjść*] nie chciał. Powtore tedy poſłał Bálák więcey Książąt poważnieyſzych. *BibRadz Num* 22/15; [*poseł króla francuskiego mówił Luteranom*] áby pirwey niż ſie zyiádą ſami/ poſłáli do Fráncyey kilku ludzi wczonych/ co by ſie zgodzili ná iedną rzecz/ á ia knim dwu takich poważnych wczonych przyſádę/ ktorzy przepoleruią piſmo s. z błędow *BielKron* 213v, 56; Civitas magna inter Belgas auctoritate ac hominum multitudine praestabat, Miáſto było poważnieyſze y náſiedleyſze. *Mącz* 419c, 157d, 266d; *RejPos* 63v, 166; o takim ſtrzyżeniu [*włosów na kształt korony*] ſtarzy y poważni Oycowie/ iako Dionyſius Areopágita/ Auguſtin/ y Hieronym czynią zmianę. *KuczbKat* 240; *RejZwierc* 28; *Calag* 146a; ſą niektorzy doſyc ſtarzy y poważni Doktorowie koſcielni/ ktorzy to ćwierdzą [...] *SkarŻyw* 242, kt; [*papieże*] bowiem Rzymſkie imię oſławili/ y poważne wczynili *NiemObr* 158; Iuż tho Miáſto złupione/ będąc przed tym poważne/ wczynił ie płáczliwe/ ku tuleniu nie chćiwe. *ArtKanc* K9v; Conspicius – Mądry, oſtrozny. Ten naktorego ſie wſzifcy ogłádaią, pow[a]zny. *Calep* 248b, 921b; gdyż y látá/ y w obcych kráiach praktyká/ y wſtáwiczne poważnych Authorow czytania/ ku náturze y dowćipowi iego [*kasztelana sochaczowskiego*] [...] máteryey mu ſilá dodać mogą *GostGospSieb* +4v; *LatHar* 596; *WujNT* 728; *SzarzRyt* D2v; [[*Bóg*] to ſpráwił że oná byłá Mátką y corką/ ſтворzeniem y rodźicielką Stworzycielá/ ſługą y Mátką poważną. *BzowRóz* 51].

poważny u kogo (1): A tak gdy sie tak otrząsniesz/ á bezpiecznieyszą myśl w sobie postanowisz/ wnet v wśitkich wdzięcznieyszym y poważnieyszym zostaniesz *RejZwierc* 86.

poważny w czym (1): Tą [cnotą] y dziś są poważni w części Sámuelowie/ Tą mają nieboletni wiek Eliafzowie. *RybGęśli* D4.

W połączeniach szeregowych (17): ná tych śprawách ludzie mądrzy/ łtáteczni/ poważni/ w prawie ćwiczeni fydáią/ przed ktorými fye [...] inne zacne Osoby á o wielkie rzeczy częłto ładzą. *GroicPorz* C2v; *KrowObr* 230v; *BielKron* 290v; *Spectabilis*, Zacny/ poważny/ známienity/ wyłokiey godnosci/ vczćiwy. *Mącz* 405b, 149b, 157d, 432a; *RejPos* 310; *RejZwierc* 19, 148v; *BielSpr* 6; *Krolowie*/ mają się zábáwiać ludźmi łtátecznemi/ poważnemi y roftropnemi/ á od nich rády we wśzech śprawách łzukać mają. *ModrzBaz* [16], 5v; *StryjKron* 452; *Phil* O2; *OrzJan* 119; błogółáwienia y żegnánia chlebá/ winá/ oleiu/ świec/ wody/ łoli y inśzych rzeczy [...] v poważnych y wiary godnych/ y łtárożytnością záleconych Kościołá powfzechnego hiftorykow pełno *LatHar* 57.

W przeciwstawieniu: »poważny ... lichota« (1): bo on zacny y poważny Prálat/ á ia lichotá/ on w murzech/ á ia pod murem *CzechEp* 6.

Zwrot: »być poważnym« [*w tym: u kogo* (2), *między kim* (1)] = *cieszyć się czymś szacunkiem, mieć poważanie* (3): kto zakonu nie miał małżeńłkiego/ Iuż nie był tak poważny v łtanu káżdego. *RejZwierc* 40v; gdy sie tym łpołobem wedle náuki Páńłkiey śprawować będziełz/ [...] zacnieysz y poważnieysz [!] łtan twoy będzie między wśzytkimi połtronnymi narody łwiatá tego. *RejPos* 315; *RejZwierc* 46.

Wyrażenia: »poważny dom« = *celebris familia* *Mącz* [szyk 4:1] (5): De summo loco adolescens, Poważnego domu álbo rodu młodzieniec. *Mącz* 78b; *Vetus et honorata familia*, Stary vczćiwy y poważny dóm. *Mącz* 157d, 117c, 157d; *RejPos* 227v.

»poważne imię« [szyk 1:1] (2): *RejPos* 198; Ach niełtétýłz/ widział kto kiedy iáko żywo? Imię moje poważné/ zelżoné tak krzywo? *GosłCast* 61.

»ludzie, człowiek poważny(-i)« = *homo magnae existimationis, magnus a. spectatae integritatis vir* *Mącz*; *vir gravis* *Modrz*; *homo magnae auctoritatis* *Cn* [szyk 12:9] (14:7): *GroicPorz* C2v; *BielKron* 290v; *Homo potens et graciosus*, Człowiek powáżny y wielkiego záchowánia. *Mącz* 149a; *summates, qui et optimates et primates appellantur*, Zacnieysz y poważnieysz/ známienitśzi ludzie. *Mącz* 432a, 111a, 204b, 405a, 451b; *RejAp* 191v; *GórnDworz* Kkv; *RejPos* 4, 310; mądrzy walecznicy záváždy siwe á poważne ludzi/ [...] ná lektykach álbo ná kolebkach kážá zá woyłki wozić/ á ich rády á pámięci vżywáią. *RejZwierc* 145, 19, 268v; *WujJud* 33v; Ma być tedy Rzeczpółpolita rządzoná temi zwyczáyami/ ktore łpolnym zezwoleniem łtátecznych/ poważnych á vczćiwych ludzi bywáią pochwalone *ModrzBaz* 5v; Ty o to łtoiłz/ áby żaden prołtego łtanu człowiek/ choćiaby też y iáki poważny/ ábo iáką godnością ozdóbiony/ [...] nie chodźł w złotem łáncuchu/ ábo w iákiem kółztownem łuknie *ModrzBaz* 50v, 14, [16]; *Phil* O2.

»mąż poważny« = *vir serius et gravis* *Cn* [szyk 2:1] (3): zakonu vczyli/ dwa Meżowie poważni i łtarzy/ ktoré z vrzędu ich zowiá po grecku *Nomodidaskalus*. *MurzNT* 173v *marg*, 173v *marg*; [*Elżbieta, królowa Węgierska*] godnych/ poważnych/ y łtátecznych mężow z vrzędow złożyłá *StryjKron* 452.

»poważna osoba, persona« = *vir gravis* *Modrz* [szyk 4:3] (5:2): *BielKom* B3; Persony poważne á ośiádłe nie máią być łzperunkámi wciążáne/ áni dobrá ich *GroicPorz* dd4; *RejWiz* 166v; bo gdzie ieft wiétfze zgromádzenie ošob poważnych/ tám theż rozum wiétfzy/ wćciwość/ baczenie/ moc y zachowanie przyačiełłkich obyczáíow. *BielKron* 334v; *RejZwierc* 37; Abowiem káždy nieprzyačieł nie boi łie łtroynych męžow áni łáncułżnych/ álbo dołthátnich/ álbo poważnych/ gładkich peršon/ y vrodziwych/ thylko łámych zbroynnych á ćwicžonych *BielSpr* 6; *ModrzBaz* 13.

»rodzaj poważny« (1): *Filius terrae*, Człowiek który yeft rodzáyu nie bárzo poważnego/ á którego rodzaj nie znáyomy áni zachowáły miedzy dobrémi ludźmi yeft. *Mqcz* 127a.

»poważny stan (poważni stanowie)« (6): *LubPs* A2; wielka łie pociechá słtawa wźem onym ták poważnym łthanom [tj. *aniołom*]/ z iednego ták márníego á mizerneho robacžká/ ktorj [...] vžna łie á rozžáluie łie vpadku łwego *RejPos* 166, 315; Rzymie gdy cie ržadzili poważni łtanowie/ Nie było žadney mocy podobney ku tobie. *RejZwierc* 252v, 36v, 201v.

Szeregi: »poważny a mądry« (1): Tych cnot niech łię [*młodzieńcy*] przyucžáią poznáwáć á ćwicžýć łię w nich/ áby nimi nietylko o łobie ále tež y o drugich vmieli ráđzić. [...] przeto y z ludźmi poważnemi á mądrymi [*cum viris gravibus et prudentibus*] towaržyłtwo mieć winni *ModrzBaz* 14. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»mocny a poważny« (1): Pan nád pány/ Krol nád krolmi/ [...] oštápony dziwnemi łłumy rozlicžnych á mocnych á poważnych/ nie ziemłkich ále niebiełkich łług łwoich/ to ieft Archányołow/ Anyołow. *RejZwierc* 69.

»przedni a poważny« (2): *Fastigium tenere inter homines*, Przednieyłzym á poważnieyłzym być. *Mqcz* 119c, 204c. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»poważny i doskonałego rozumu« (1): [*Grzegorz XII*] Acžkolwiek był poważny y dołkonáłego rozumu/ wźákuje ná łynodzye Pizys ieft łłożon s Papiestwá. *BielKron* 187v.

»sławny, (a) poważny« (2): *Mqcz* 451b; [*Zuzanna*] poćciwie záwždy žywot łwoy chowáła vžywáiąc ná wźem łławnego á poważnego łtanu łwego *RejZwierc* 201v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»święty a (i) poważny« [szyk 2:1] (3): *RejPos* 4, 198; Ták wy Doktory Kościelne poważne y święte łudzie pewno nie z miłości chrześciáńłkiej zowiećie *WujJud* 33v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»poważny i uczony« (1): Przy ktorych [*uczących zakonu*] w Hierufaleł inłżych męžow tełż poważnych i včzonych było łiedmdžiełł MurzNT 173v marg. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»wielki a poważny« (1): ołobá tego łwiętego Krolá á tego Proroká/ ieft ták zacna y v Páná Bogá y v włzech łudzi/ przeto tež włáfnie ieft wielkim á poważnym łtanom [...] práwie iáko žwierciáđłem wyłtáwioná. *LubPs* A2. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»poważny, (a) wzięty« = *praeditus auctoritate* *Mqcz* (3): *Authenticus*, Poważny á wžyęty. *Mqcz* 22a, 317c; ná co [*wprawowanie pana w pocziwy żywot*] potrzebá człowieká poważnego/ wziętego/ ktoregoby łátá/ y dołwiáđłzenie wyćwicžýł *GórnDworz* Kkv.

»zacny, (i, a) poważny« (9): Spectatae integritatis vir, Zacny/ poważny człowiek. *Mqcz* 405a; *RejPos* 315; *RejZwierc* 36v, 268v; wspominać ia niechęć [*mądrości króla*]: pewnie wiedząc że W.M. Senatorem tak zacnym a poważnym będąc/ [...] w fkrtyfznych niż ia fprawách/ dobrześ tego doznał. *Oczko* A3; *Calag* 28a; *CzechEp* 6; niewiem czym fię to dzieie/ księdzemli? świętemli? onąli monftrancyą? iefli też lámym onym ciąłem/ ktore tak pod czas zacne/ poważne onym fię pokázuie/ że ie też zá Bogá pozdrawiáią/ y o nim to/ iż nie iefł chleb ále Bog fpiewáią *CzechEp* 192; A przeto Czyścá fám Pan Bog iefł budowniczym. [...] miedzy infszymi Rupertus zacny y poważny Autor/ ten [*wykład*] pifząc ná to mieyfce tak wykłáda. *WysKaz* 34. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»poważny i świata zalecony« (1): A ftrzelz fie ábyś temu co fię tu z poważnych y świata záleconych Doktorow przywiodło wiáry nie wfłoczył. *SkarŻyw* 103.

α. *W funkcji rzeczownika* (6) : Acz fie to przełożonemu a poważnemu zá máło zda być wzgárdzonym v ludzi/ bo mu nie fmie nikt w oczy rzec. *RejZwierc* 147; Reverens – Czczáci powaznieifzego. *Calep* 921b; *WujNT* 653 marg.

W połączeniach szeregowych (2): *RejPos* 317; Iż zá grzechy ich odeymę s pośrzodku miedzy nimi mądrego/ rádneho/ poważnego/ poćciwego/ mężnego *RejZwierc* 188v.

Wyrażenie: »podług świata poważny« (1): Azáf to nie iefł iáwnie káżdemu wiádomo/ iż Pan BOG fwą wieczną mądrość/ [...] Zákrzywa iá przed mądremi/ podług światá powaźnemi/ ále iá fwym málucźkim ziáwił *ArtKanc* K12.

3. *Ważny; doniosły, znaczący; serius* *Modrz* (131) : obyczáy iefł/ ludźiem znamienitim takowe kxięgi przypifować za ktorych zaleczeniem mogłyby ony być powaźnieyfze á od przygany próżnieyfze. *WróbŻółtGlab* A2v; *GliczKsiąż* N4; *LubPs* V2; *Leop* *2v; z drugiej ftrony brzegow Renu żadnego bífkupftwa nie málz áni miáfthá poważnego. *BielKron* 282, 287v, 293; *SienLek* 197; *RejAp* 11; raczył [*małżeństwo*] poddáć pod pośłufzeńftwo zakonu tego: okázuiąc to/ iż v niego áni pánieńfki/ áni żadny zakon powaźnieyfzy á wdzięcznieyfzy nie był. *RejPos* 43v, 237v; Otóz rozumiey/ iáka wodá iefł ná chrście/ y co iá poważną czyni. *BiałKat* 238v; *KuczbKat* 150; Bo ácz tho zowá wyzwolonemi náukámi/ Grámmátikę/ Logikę/ Retorikę/ Muzikę/ Aritmetikę/ Geometrią/ y Aftronomią/ á fą to náuki poważne á trudne. *RejZwierc* 13v; Ale mądrość iefł cóś dziwnego/ cóś poważnego/ á profto iefł z niebá dar Boży *RejZwierc* 146, 130, 135v, 155; ono ná czas poważne y do czáfu trwáiące zwierzchowne fzábátu poftánowienie/ odrzucał *CzechRozm* 72, 118v; Kłáde náde wfzytko/ iáwnie dwu wielkich Zborow S. [...] napowaźnieyfze świádectwo. *SkarJedn* 281, 289; *SkarKaz* 44a, 80a.

poważny u kogo (6): obaczáć mamy/ co iefł á iáko iefł poważna modlitwá v Páná tego/ ktora pochodzi s fercá pokornego *RejPos* 202v, 43v, 181; V ftárych ludzi cnotá poważna była *RejZwierc* Bbb2v, 38 marg; *SkarKaz* 455a.

poważny czym (1): To co ony fiedm Zborow miáły/ y to czym ich wyznánie y poftánowienie było poważne/ to fię wfzytko na tym S. zborze náyduie. *SkarJedn* 288.

poważny gdzie (1): Nie wirfzowi folguie/ prawdzie Hiftoriey/ Bo prawdá iefł poważna z dawná w Sármáciey. *StryjWjaz* A3.

W połączeniach szeregowych (10): *RejKupSekl* a3; *BielKron* 289v; *Mqcz* 454b; A przypátrowáć fie onym pięknym/ poważnym/ á fthátecznym fprawám ludzkim/ á czáfu przedfię dármo nie tráćić

RejZwierc 18, 15v; *SkarŻyw* 492; Iż nád fłowo Boże/ niemáfz nic zacnieyáfzego/ poważnieyáfzego/ czyftáfzego/ gruntownieyáfzego y pewnieyáfzego. *CzechEp* 111; *Phil* B4; co mię do tego przywiódło/ ábych fię ták wielkiey/ y poważney/ á temu ták trudney á niebeśpieczney prace w przekłádaniu Nowego teftámentu ná nálfzę rzecz Polfką znowu podiał. *WujNT przedm* 1, *przedm* 15.

W *przeciwstawieniach*: »mały (2), małuczki, mierny, nienależyty ... poważny« (3): *Górndworz* L2; w małych y miernych fprawách bez niey fię nic poczynáf nie ma: iednák poważne y wielkie/ ktorých dobrze siłą y dowcipem nálfzym odpráwić nie możem: modlitwę gorącą wyciągáią. *SkarKaz* 609b; tám [*w Wenecji*] lud póspolity nie rzáfzi: tylo w rzeczách máluczkiých/ y nienależytych/ zdánia ich pytáią. Lecz rzeczy poważne [...] przy kśiáżęciu ftaczáią *SkarKazSej* 691a.

Wyrażenia: »poważne miejsce« (4): In contentionem honoris venire, Záf páfy chodźić o poważnieyfe mieyfce. *Mqcz* 480c; *RejPos* 101, 201, 241.

»poważna przyczyna« [*szyk* 4:1] (5): *WujJud* 179; dni krzyżowe: [...] ná Koncylium Aureliáreńkim [...] dla kilku poważnych przyczyn táfże wyráżonych/ á miedzy infzemi/ dla záchowania pośianego zboża/ y owocow/ y powietrza morowego oddalenia obchodźić kazano *LatHar* 125; *SkarKaz* 39b, 45b, 207a.

»rzecz poważna« [*szyk* 26:19] (45): *RejKupSekl* a3; *MurzHist* A2, A2v; *LubPs* Hv, ddv; *KrowObr* 194v; *RejWiz* 22v; Acz fie dworfstwo nie trefi do poważnych rzeczy *RejZwierc* A4; *RejAp* 72; cí kthorym dał Bog więcey vmieć/ [...] ięli fie rzeczy poważnych piáfć ięzykiem Polfkim/ náftálá Biblia/ nálfthály ine pífmá *Górndworz* A2v, F7v, G8v, K7v, O8, X2; *RejPos* 89, 166, 201; *RejPosWiecz*³ [97]v; TV moy brácie cóć záf fprawę podawam przed oczy/ Gdy będziefz czedł wyrozumiefz co fie też w niey toczy. Choć fáf rzeczy mniefy poważne [...] / Przedfię kto ie czyta ma z nich niemále póżytki. *HistLan ktv*; *KuczbKat* 395; *RejZwierc* 15v, 36v, 87v, 113v, 140v, 147; *BudBibKaw* A2; toć iuż nie żárt: bárzo to y śmiála y hárdá/ błáf/ ták rzeczy poważnych Pifárzowi/ przyczytáf *CzechRozm* 51, A4,15, 17v, 51, 56 (8); *CzechEp* 103; *CzechEpPORz* *2; X.K. w rzeczy wielkiey/ y poważney śmiechem nárabia *NiemObr* 173; ludzie cáłą chęciáf zwykli fie kuśić o rzeczy vcźciwe/ poważne/ y przyiemne *Phil* B4; *WujNT* 790; *PowodPr* 72; *SkarKaz* 155a; *KlonWor* **2v, 40.

»poważna sława« [*szyk* 2:1] (3): *RejZwierc* 136v, 179v; powážnieyfa żywie Sławáf tego/ ktorý z fámym nie lękliwie Podkał fie niefzczęściem *SzarzRyt* C2.

»poważna (jest) sprawa« [*szyk* 15:1] (16): Zda mi fie nie mey głowy Naiafniefzy panie Są tak poważne fprawy czo przekładał na mię *RejJóz* Lv; *MurzNT* 43v; *BibRadz* I 1d marg; *Mqcz* 78a; fpyfálem táf ty kazánia/ ktore W.K.M. przetho przypifuię/ áby thák wielka á poważna fprawáf/ [...] pod obronáf W.K.M. [...] do rák ludzkiých podána byłá. *SarnUzn* A3; káfda fprawáf/ [...] káfdey Ewányeliefy fwięthey/ iefť záfwdy powážna *RejPos* 225; *RejZwierc* 18, 18v, 56v, 119v, 241; *RejPosRozpr* c3; [*Ludwik, król węgierski*] Spráwiedliwóści niebárzo pilnym ftróžem był/ więcey tańcow niźli poważnych fpraw [*seriis negotiis*] pilnowáf *ModrzBaz* 23v; *WujNT przedm* 5; Miedzy powážnymi y wielkimi fprawáfmi poczytáf mamy obieránie wrzędnikow kóścielnych y świeckich. *SkarKaz* 610a, 609b.

»poważne święta« [*szyk* 1:1] (2): *LatHar* 323; Bo y ná Tribunale to záchowuiáf, żeby fwiętfá były fwiętfámi, zwáfzczáf powážné fwiętfá. *SarnStat* 1279.

»poważny (jest) urząd« [szyk 2:1] (3): Magnum theatrum habet ista provincia, Twóy vrząd y dółtoyność/ wielmi ofwiętny/ wyfoki á póważny yeft. *Mącz* 454b; *KuczbKat* 235; *SkarŻyw* 492.

»poważny do wiary« = *wiarygodny* (1): vstna relátia zda fie bydź poważnieyfza do wiary. *SarnStat* 1288.

Szeregi: »poważny i godny« (1): vmyśliem tego żeglarzá Wiślnego W. M. miánowicie przypifác y oddác/ [...] Profzę tedy pokornie/ nie rácz W. M. tym nowym zádátkiem pośług moich pogardzác: áż fie owdzie co poważnieyfzgo y ofoby W. M. godnieyfzgo dołtoi y doyźrzeie. *KlonFlis* Bv.

»napewniejszy a napo ważniejszy« (1): ná tym piałzczánym fundámenćie/ w krotkim czásie miálá vpácć więtlza część ártykułow napewnieyfzych á napoważnieyfzych wiary náłzey *CzechEp* 108. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»poćciwy a poważny« (1): wiele ná thym wieku zależy/ poki go poty go/ ábychmy w nim zázwdy záchowáli poćciwe powinności fwoie [...] iáko ná náłz fthan Krześćijáńfki á cnotliwy należy/ [...] sławą oną wieczną poćciwą á poważną *RejZwierc* 136v.

»poważny a potrzebny« (1): Dworzánin gdy mu przydzie być ná pokoju s pánem/ iefli inego czáfu/ y ná innym miełcu fprawował rzeczy poważne/ á potrzebne/ thedy [...] ie ma odłózić *GórńDworz* K7v.

»pożyteczny a poważny« (1): [wiele ludzi mniema] żeby im [językiem polskim]/ niemogła być żadná rzecz pożyteczna á poważná wypifaná *MurzHist* A2.

»przedni i poważny« (1): Ci też mili Papieżowie poštánowali/ áby ich piłmá/ nád wżytkie infze piłmá/ przednieyfze/ y poważnieyfze były *NiemObr* 157.

»spaniły a poważny« (1): Dapaticum negotium, Pańska fpaniła á poważna fprawá. *Mącz* 78a.

»święty a poważny« (1): Pan [...] kazał go [Lucyfera] ftraćć inym fświętym Aniołom fwoim/ z onego ták fświętego á poważnego mieyfća iego *RejPos* 101.

»wielki i (a) poważny« [szyk 14:3] (17): W wielkich á poważnych rzeczach nigdy chodźć nye chciał gdím cudá tve nád rozum fwoj zázwdi wielkie bjć znał *LubPs* ddv, Z2; Abowiem ty fwiadectwa Duchá fświętego/ fą więtlze/ y poważnieyfze/ á niłfli fwiadectwa wżyftkich Doktorow tego fwiátá *KrowObr* 14v, 189 [2 r.]; *SarnUzn* A3; *GórńDworz* X2; *RejZwierc* 36v; Y to fłáby węzeł/ nie baczę áby ná nim rzecz ták wielka y poważna oprzeć fie y zázwieść miálá. *CzechRozm* 133v, lv; *CzechEpPORz* *2; *NiemObr* 173; chodźć [do kościoła Salomonowego w Jeruzalem] trzykroć do roku wiernym fwoim [Pan Bóg] rofkazał. Co zá przyczyny były tey drogi/ kto vważyć prágnie/ námieni fie ich kilká dofyc poważnych y wielkich. *SkarKaz* 39b; wielkie á poważne fą przyczyny/ ták pilnych o zmartwychwstániu Páńfkim dowodow. *SkarKaz* 207a, 455a, 609b, 610a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»zacny a (i) poważny« [szyk 9:2] (11): PSalm ten z ofobnych mieyfć piłmá fświętego ieft zebrány. Bo w fobie poważne á zacne prorocstwo [o Chrystusie] zámyka *LubPs* Z2, K, N2v; *BibRadz* I 1d marg; názáiutrz Cefarz w gołpodzie fwey wżytki kfiażęthá y pany częsthował/ á tak fie fpokoynie y krotofilnie fkończyła/ tá zacna y poważna koronacia *BielKron* 331v; *RejAp* 197; *RejPos* 201; Bo máią fświęte modlitwy onę moc zacną y poważną/ przez którą nawięcey dyabelftwa wypędzone bywáią. *KuczbKat* 355; *RejZwierc* 18v; Ezáiáfz Prorok/ bárzo wiele rzeczy zacnych y poważnych [o Cyrusie, królu perskim] mowił *CzechRozm* 177v, 212. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»znamienity a poważny« (1): ZNámienity á poważny iest Pfalm ten/ w którym thu iest dzyękowanie zá kroleſtvo Páná Kryſtuſowe *LubPs* ee6.

Iron. (1): Naydzieſz teſz w drugim kráiu iſz ledá krzywdá ták będzie poważna/ coby iá mogł kilkiem fłow odpráwić/ wnet iuſz pánczerze ſzoruią *RejZwierc* 16v.

4. *Okazały, wielki, wspaniały* (8) : *BielKron* 292; Kiedy poſpołu byli z pany trojańskimi. Ieſli przyszło ſtać, zawſzdy ramiony wielkimi Przerowná Menelaus, a gdy zasiadali, Powaſniejszym Uliſſa wſzyscy vwaſzali *KochMon* 26; *Oczko* 18v; co dziwnieyſza/ że lię iedney monſtráncyey powaſnieyſzey/ inſze wſzytkie gdy lię ich wiele w kupę/ w mieſcie wielkim zeydzie kłániáią? *CzechEp* 192; ták dáleko powaſnieyſze to było okázowanie/ gdy dziedzić niebá y ſiemię ſwoy dom/ páłace/ roſkoſzy/ doſtátki/ ſwoim vczniom w oczách ſtáwił *SkarKaz* 122b.

W połączeniach szeregowych (2): Miáſtá by lepſze były/ opátrznieyſze/ powáſznieyſze/ mocnieyſze. *BielKron* 334v; Dapaticus, Amplus vel Magnificus ſignificabat, Pańſki/ Spániły/ Powaſzny. *Mącz* 78a.

Szereg: »pyszny abo poważny« (1): Piotr s. ſzedł do Hetmáná onego: człowiek on nádzyewáiąc ſie by miáło być co pyſznego ábo poważnego wedle ſwiátá/ wyſzedł przeciwko niemu y z żoną y s pocżtem ſwoim. Aliſci żebraczek idzye piechotą/ boſo/ we złey ſukni. *RejPos* 301.

5. *praw. Obciążony winą* (1) :

Wyrażenie: »strona poważna« (1): POWaſność tego Sądu táka ieſth/ iſze ná nim ſtronie powaſney/ żadna odwłoká/ żadnym obyczáiem niebywa daná *GroicPorz* i4v.

Synonimy: 1.a. *stały, stateczny*; b. *surowy*; 2. *szanowany, uznany*; 3. *znaczny*; 4. *znaczny*; 5. *obwiniony, oskarżony*.

Cf **NIEPOWAŻNY, POWAŻNOMOWCA, POWAŻONY, ROZWAŻNY, WAŻNY**